



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie C. N.

oskarżonej z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 marca 2024 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 21 października 2021 r., sygn. akt II AKa 97/20

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 23 lipca 2020 r., sygn. akt II K 149/17,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**2. nakazuje zwrot oskarżycielowi posiłkowemu uiszczonej
opłaty kasacyjnej.**

Małgorzata Wąsek-Wiaderek Kazimierz Klugiewicz Włodzimierz Wróbel

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 23 lipca 2020 r. (sygn. akt II K 149/17) C. D. została uniewinniona od popełnienia zarzucanego jej czynu z art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 października 2021 r. (sygn. akt II AKa 97/20).

Od powyższego orzeczenia kasację wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, zarzucając wyrokowi:

„I. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść art., tj. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 41 k.p.k. skutkujące wystąpieniem bezwzględnej podstawy uchylenia wyroku wobec wydania wyroku przez Sąd nienależycie obsadzony w rozumieniu przepisu art. 439 § 1 ust. 2 k.p.k.

II. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. polegające na uznaniu, że postępowanie sądowe w sprawie z oskarżenia subsydiarnego ma charakter kontradyktoryjny, podczas gdy przewodniczący w niniejszej sprawie miał obowiązek z urzędu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności i ustalenia prawdy materialnej tj. przywłaszczenia środków finansowych należących do majątku dorobkowego stron w tym wyjaśnienia wydatków poczynionych przez oskarżoną na:

-korepetycje dla córek,

-indywidualne wizyty u lekarzy,

-czesne na płatnych studiach (zwykłych i podyplomowych) obu córek,

-wynajmem przez córki każdego z mieszkań (w różnych miastach),

-wyjazdy obu córek na kolonię, bądź wycieczkę, -remonty domu mieszkalnego,

-zmianę mebli oraz otoczenia wymienionego domu,

-wyjazdów wycieczkowych, wypoczynkowych i inne (które to potrzeby i cele na przestrzeni tych trzynastu lat przedstawiła oskarżona C. D. w swoich poszczególnych wyjaśnieniach),

III. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. w zw. z art. 193 k.p.k. polegające na uznaniu, że postępowanie sądowe w sprawie z oskarżenia subsydiarnego ma charakter kontradiktoryjny, podczas gdy przewodniczący w niniejszej sprawie miał obowiązek z urzędu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności, w szczególności powinien dokonać oględzin nieruchomości lub dopuścić i przeprowadzić dowód z opinii biegłego z zakresu oszacowania nieruchomości, tj. domu należącego do stron na okoliczność ustalenia, czy był on wykończony w wysokim standardzie czy też nie, wobec przeciwstawnych grup świadków, co pozwoliłoby sądowi odwoławczemu na zweryfikowanie twierdzeń świadków o poziomie standardu życia, wyposażenia domu, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów remontów domu oraz prac wykonanych wokół niego,

IV. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. polegające na uznaniu, że postępowanie sądowe w sprawie z oskarżenia subsydiarnego ma charakter kontradiktoryjny, podczas gdy przewodniczący w niniejszej sprawie miał obowiązek z urzędu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności, w szczególności powinien dopuścić z urzędu dowody zawnioskowane przez oskarżyciela subsydiarnego na rozprawie w dniach 15 stycznia 2018 r., 3 września 2019 r., 1 lipca 2020 r. celem umożliwienia mu wykazania zasadności zarzutów subsydiarnego aktu oskarżenia, w kwestii zawłaszczenia przez oskarżoną środków zgromadzonych na koncie wspólnym jak i ujawnionych w trakcie przewodu sądowego kontaktach osobistych na które dokonywane były przez nią przelewy,

V. *rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 174 k.p.k. polegające na uznaniu, że zapiski w zeszycie sporządzone przez oskarżoną mają na celu zastąpienie dowodu z wyjaśnień oskarżonej lub zeznań świadków, w sytuacji gdy przedłożone zapiski miały na celu dowiedzenie, że oskarżona oraz niektórzy świadkowie mogli podejmować próby wpływania na postępowanie sądowe w sposób bezprawny,*

VI. *rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. w zw. z art. 193 k.p.k. polegające na zaniechaniu przeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii biegłego grafologa, dzieląc tym samym stanowisko sądu pierwszej instancji, iż sporządzone przez oskarżoną zapiski, nie dają podstaw do przyjęcia, że miały one realny wpływ na treść zeznań przesłuchanych w przedmiotowej sprawie świadków, braku realnych okoliczności, które wskazywałyby, że ich treść została przekazana świadkom, a ponadto, że ocena materiału dowodowego należy do kompetencji Sądu orzekającego w przedmiotowej sprawie, pomimo tego że sąd nie posiada wiadomości specjalnych w zakresie grafologii i pozbawił skarżącego możliwości wykazania zasadności subsydiarnego aktu oskarżenia,*

VII. *rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. i art. 167 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. polegające na zaniechaniu przeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii uzupełniającej w zakresie analizy transakcji obejmujących kwoty poniżej 2.000 zł, dzieląc tym samym błędne stanowisko sądu pierwszej instancji, iż weryfikacja kompleksowej aktywności oskarżonej w zakresie dysponowania środkami zgromadzonymi na wspólnym koncie nie zmierza do ustalenia, czy oskarżona dopuściła się popełnienia przestępstwa z art. 284 k.k., a jeżeli tak to w jakiej wysokości i pozbawił skarżącego możliwości wykazania zasadności okoliczności zaprezentowanych w jego zeznaniach, oraz zaprezentowanych w subsydiarnym akcie oskarżenia,*

VIII. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 9 k.p.k. polegających na uznaniu, że w przedmiotowej sprawie brak jest możliwości dokonania konkretnych ustaleń faktycznych co do wydatków poczynionych przez oskarżoną od 2002 r. do 2015 r. dotyczących:

-korepetycji dla córek,

-indywidualnych wizyty u lekarzy,

-czesnych płatnych studiach (zwykłych i podyplomowych) obu córek,

- kosztu wynajmu przez córki każdego z mieszkań (w różnych miastach),

-wyjazdów obu córek na kolonię, bądź wycieczkę,

-remontu domu mieszkalnego,

-zmiany mebli oraz otoczenia wymienionego domu,

-prezentów dla córek i innych wydatek,

-wyjazdów wycieczkowych i wypoczynkowy i innych (które to potrzeby i cele na przestrzeni tych trzynastu lat przedstawiła oskarżona C. D. w swoich poszczególnych wyjaśnieniach),

IX. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak rzetelnego ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do zarzutów zawartych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego oraz poprzestanie na ogólnikowym odwołaniu się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do ustaleń Sądu I instancji bez rzeczywistego rozpoznania zarzutów zawartych w apelacji,

X. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak rzetelnego ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do treści zeznań świadka D. A. poprzez zaniechanie ustalania czy zeznania ww. świadka mają walor wiarygodności i jeżeli tak to w jakim zakresie,

XI. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak rzetelnego ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do zarzutów dotyczących braku odniesienia się do nagrań (rozmów oskarżyciela z oskarżoną), które obrazowały rzeczywiste koszty utrzymania gospodarstwa domowego na przestrzeni lat, jak i nieuzasadnionych wypłat środków finansowych z konta wspólnego

XII. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez brak rzetelnego ustosunkowania się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do zarzutów zawartych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego oraz poprzestanie na ogólnikowym odwołaniu się w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego do zarzutu sporządzenia przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie uzasadnienia wyroku na formularzu oraz zarzutu konsekwentnego odmawiania przez Sąd pierwszej instancji zarówno pokrzywdzonemu jak i pełnomocnikowi oskarżyciela subsydiarnego prawa do wykonania fotokopii akt sprawy w tej części, w której dokumenty te były objęte tajemnicą bankową.

XIII. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na jego treść, tj. art. 99a § 1 k.p.k. i sporządzenie uzasadnienia wyroku odwoławczego na formularzu wskazanym w tym przepisie co w konsekwencji doprowadziło do naruszenia prawa strony do rzetelnego procesu wynikającego z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1-3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.”

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w zakresie zarzutu nr 1. Wobec tego rozpoznanie jej w pozostałym zakresie byłoby przedwczesne.

Przypomnieć należy, że w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., w sprawie I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22) zaakcentowano kluczową dla procesu nominacyjnego okoliczność, tj. że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1. W uchwale tej zaakcentowano że, należy mieć na względzie stopniowalność kryteriów doboru do sądów różnego rzędu, gdyż surowsze są wymagania w stosunku do sędziów ubiegających się o awans do sądów, które znajdują się wyżej w strukturze sądownictwa, co prowadzi to konieczności oceny w ramach testu niezawisłości konkretnego sędziego takich okoliczności, jak - równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów oraz to, czy kandydat w ogóle miał kontrkandydata do awansu, czy też był jedyną osobą, która wzięła udział w danym konkursie.

Obecny skład Sądu Najwyższego w pełni akceptuje argumentację prezentowaną w sprawach pod sygnaturą II KK 39/23 i III KK 471/23 dotyczących sędziego G. Z.. Nie jest konieczne rekapitulowanie przebiegu jego kariery po 2015 roku. Ważne jest jednak zwrócenie uwagi na pewne istotne aspekty:

Sędzia G. Z. powołany został do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] postanowieniem Prezydenta RP z dnia 10 grudnia 2020 r., nr [...] (M. P. 2021.37), na wniosek zawarty w uchwale KRS Nr [...] z dnia 17 czerwca 2020 r. Warto zaznaczyć, że sędzia G. Z. wykazywał stałe wsparcie dla kandydatur do Krajowej Rady Sądownictwa, która od 2018 roku jest organem nieodpowiadającym konstytucyjnej charakterystyce. W roku 2018 udzielił swojego poparcia sędziemu R. P., wobec którego pojawiły się istotne zastrzeżenia wyrażone przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] w uchwale z dnia 6 marca 2023 roku. Te zastrzeżenia wynikały z jego delegacji do tego Sądu oraz

ubiegania się o stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] Nadto, w roku 2022 sędzia G. Z. poparł kandydaturę R. P., który wówczas był sędzią Sądu Rejonowego w J. i został delegowany do Sądu Apelacyjnego w [...] Ponadto, Minister Sprawiedliwości wyznaczył go, co było dotychczas niepraktykowane, na stanowisko Prezesa tego Sądu.

Powyższe powinno również skłonić do krytycznej oceny faktu wyznaczenia sędziego G.Z. na stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] w dniu 9 listopada 2018 roku przez J. M., pełniącego obowiązki Prezesa Izby Dyscyplinarnej przy Sądzie Najwyższym. Podobnie, kolejna decyzja o wyznaczeniu go na to stanowisko w dniu 11 listopada 2021 roku przez T. P., Prezesa tej Izby, która była krytykowana przez międzynarodowe Trybunały (Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejski Trybunał Praw Człowieka) za nie spełnienie wymogów "ustanowionego ustawą" sądu, także budzi dalekie wątpliwości. Chociaż wyznaczenie sędziego do pełnienia obowiązków sędziego Sądu Dyscyplinarnego przez Ministra Sprawiedliwości (w przypadku sędziego G. Z. – decyzja z dnia 27 czerwca 2018 roku) pozostawiło mu niewielkie pole do działań, to jednak przyjęcie funkcji Prezesa takiego Sądu - zwłaszcza w 2021 roku - powinno być poddane krytycznej ocenie pod kątem jego niezawisłości i bezstronności. Warto podkreślić, że wówczas wszyscy sędziowie mieli świadomość istniejących istotnych zastrzeżeń co do statusu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która była postrzegana jako organ o charakterze zabronionego w czasach pokoju "sądu specjalnego". Zastrzeżenia te zostały zresztą wprost i jednoznacznie wypowiedziane w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., która w tym zakresie wdrażała standard oceny niezależnego sądu wyznaczony przez TSUE w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r., w połączonych sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18 (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22).

Warto zauważyć, że jego decyzja o przystąpieniu do kontrowersyjnej procedury awansowej, a następnie przyjęcie funkcji Prezesa Sądu Dyscyplinarnego, który jest instancją usytuowaną wysoko w strukturze sądów dyscyplinarnych, w połączeniu z poparciem kandydatur do organów niekonstytucyjnych, pozostawia wątpliwości co do niezależności i niezawisłości sędziego G. Z., co narusza prawo

strony (oskarżyciela posiłkowego) do sądu, zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 EKPC. Zwłaszcza ma to kluczowe znaczenie w przypadku tych sędziów, którzy nie tylko uczestniczyli w bezprawnej procedurze przed niekonstytucyjnym organem jakim jest wspomniana Rada, ale ponadto przyjmowali stanowiska z rąk Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego i swoimi działaniami w pełnym zakresie popierali te wszelkie decyzje czy zmiany, które następnie były jednoznacznie uznawane przez sądy międzynarodowe za naruszające gwarancje prawa do niezależnego sądu ustanowionego ustawą. Ich kariery w strukturze sądownictwa powszechnego, czy też nawet i Sądu Najwyższego były nietypowe, o tyle, że awanse do sądów wyższych instancji lub na stanowiska funkcyjne miały bezprecedensowo szybki charakter.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji. Ponowne rozpoznanie sprawy powinno nastąpić przed sądem spełniającym kryteria niezawisłości i niezależności.

Małgorzata Wąsek-Wiaderek Kazimierz Klugiewicz Włodzimierz Wróbel

[PGW]

[ms]